

Izbaja vsak četrtek,
Velja s poštnino vred in
v Mariboru s pošiljanjem
na dom
na celo leto . 3 fl.
" pol leta . 1 fl. 50 k.
" 1/4 " . — fl. 80 k.
Brez pošiljanja na dom
za celo leto . 2 fl. 50 k.
" pol leta . 1 fl. 30 k.
" 1/4 " . — fl. 70 k.
Posamezni listi se dobijo
pri knjigarju Novaku na
velikem trgu za 5 k.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

Podučiven list za slovensko ljudstvo.

„Poduk v gospodarstvu bogati deželo.“

Naročnino sprejema vred-
ništvo v Mariboru.

Rokopisi se ne vračajo,
neplačani listi ne
prijemajo.

Oznanila se prijemajo in
plača se za navadno vrstico
če se oznanilo natisne en-
krat, 10 kr., če dvakrat,
15 kr., če trikrat 20 kr.,
in vsakokrat za kolek 30 k.

Štv. 31.

V Mariboru 4. avgusta 1870.

Tečaj IV.

Iz bojišča.

Pod tem naslovjem bomo tako dolgo, dokler bo trajala vojska, prinašali vse najvažnejše prigodbe na bojišču. Ker se je vendar do danes celo malo važnega dogodilo, ali še dozdaj nam ni znano, hočemo samo v kratkem povedati to, kar smo izvedeli iz francoskih in nemških časnikov.

Iz vseh dozdajnih poročil se vidi, da se še le samo predne straže tepejo. Tako se piše, da so se teple pri Reinheimu, Forbachu, Saarbrücku, Gersweilerju, Kaiserlanternu, Dürckhaimu itd.; pri nekih teh krajih so bili tepeni Francozi, pri nekih spet Prusi, da bi pri Rheinfeldu in Freiburgu Francozi dva virtemberska polka bili popolnoma posekali, se ne potrdi.

Napoleon ima svoj glavni kvartir v Metz, in Francozi so že pre na večih krajih prestopili Reno. Iz Kopenhagena se piše, da so pri Skagenu videli 7 francoskih oklepni fregat in dva parobroda. Prusi se zlo bojijo, da bi Francozi prišli s svojim vojnim brodovjem v vzhodno morje in Pruse od one strani tudi napadli, zato delajo velike priprave pri morju.

Da pa bodo naši čast. bralci lože vojsko sledeli, hočemo danes naznaniti, najimenitnejše generale, kateri v francosko-pruski vojski zapovedujejo armadama: V francoski armadi so: Mak-Mahon, zapoveduje v centru; Bazaine (izgov. Bazén); Cousin de Montauban (izg. Kusen de Montobo); Trohu (Troki); Lebrun (Lebrün); Lebœuf (Lebef); Bourbaki (Burbaki); Ladmirault (Ladmiro); in du Faillj (dü Felji). Tudi stari maršal Baraguaj d' Hilliers (Barage Hilier); Canrobert vodja ostale armade v sredini francoske dežele. — V pruski armadi pa so ti-le imenitni generali: Moltke, Vogel pl. Falkensteinski, Steinmetz, Herwarth pl. Bittenfeldski, Fransecki, princ Friderik Karol in pruskega kralja naslednik, Manteufel, Göben in Beyer. Naj glasovitejši med temi so Mak-Mahon, Bazaine, Moltke in princ kraljevski naslednik. Tudi cesar Napoleon in pruski kralj sta pri armadi.

Tabor pri Kapeli,

eno uro niže Radgone.

(Dalje.)

Gosp. F. Žitek rihtarovski župan je v kratkem ali vendar prav jedernatem govoru dokazal, da je sila potrebno, da se prosta hudodelstva, pregreški in prestopi naj ojstreje kaznujejo, kakor zdaj.

Govornik je po primerljajih dokazal, kako so se prej tati strašno ječ bali, in če je kateri prišel domu iz ječe, je rekel, da hoče vse drugo rajše pretrpeti, samo v ječo več noče iti. V prejšnjih časih je tedaj zapiranje tatov nekoliko koristilo, in marsikteri je prav poboljššan prišel domu, zdaj pa v naši novi svobodni eri je to vse drugače, ker če zdaj tat iz zapora pride, še je stokrat hujši, kakor je bil prej, in sicer zakaj? ker se mu tamo ne godi samo prav dobro, temuč pride tudi s drugimi hudodelniki skupej, od katerih se

nauči še več hudobij kakor jih je prej znal, in kakih se morebiti doma nikdar ne bil naučil.

Govornik je povedal dva primerljeja, ktera je čital v „Slov. Gospodarju“, in s kterima je dokazal, da sta dva tata taki prve dni ko sta prišla iz ječe, kot razbojnika ljudi ubila in obropala, to je tedaj sad vezdajnega kaznovanja tatov. Govornik je še konečno dokazal, da če se to ne bode premenilo, če se hudodelci namreč ne bodo ojstro kaznovali, ne bomo mogli več obstati, ker vsak revež bo rajše kral, kakor delal, ker se mu v zaporu, kder nič ne dela, dosti bolj godi, kakor doma, kder mora težko delati. Predsednik je dal glasovati o ti rezoluciji: „Navzoči izrečemo, da je sila potrebno, da se prosta hudodelstva ostreje kaznujejo.“ — Rezolucija je bila soglasno sprejeta.

Gosp. J. Kukovec nastopi potem oder in govori o dveh bolj lokalnih zadevih in sicer, da se naj Mura od Radgone do ogerske meje na deželne stroške regulira. Ta govor se glasi tako-le:

Dragi rojaki! Vse, kar so Vam do zdaj gospodje predgovorniki razlagali, vsi predlogi, ki ste jih do zdaj potrdili, zadevajo naš narod v obče; jaz pa Vam hočem nekatere reči razložiti, ki se posebej nas, ki smo tukaj zbrani, v ožjem pomenu tičejo. Ljubi moji, jaz mislim, da je zemlja, ki jo s trudom težkega dela v potu našega obraza obdelavamo, za nas neprecenljive vrednosti; ona nam prinaša vsakdanji kruh, ona nas oblači in tudi za nas težek davek plačuje. Za mali kos zemlje nastale so že mnogokrat med poprej najboljšimi sosedi in mejaši svaje, najhujši prepiri in pravde, ki so že marsikoga na beraško palico spravile, ali poleg vsega tega nobeden noče popustiti, vsak čuva in brani svoj košček zemlje, in če je potrebno, da zadnjo kapljo krvi; in tako je tudi prav, saj zemlja, ktera nas redi, je naša najb ljša mati. Dragi moji, mi se na eni strani za kos zemlje tako potegujemo in branimo, na drugi strani pa se pripušča, da nam nenasitljivi sovražnik seženj za seženjem, oral za oralom najboljše zemlje, brez da mu kdo brani, neprenehoma jemlje in grabi; ali nije to čudno! Komu nije znano, koliko lepe in plodne zemlje je že Mura od Radgone dol spodkopala in z nerodovitnim peskom in kamenjem obsipala. Koliko košček kruha je že splavalo po vodi! Pa na to vse nihče ni z glavo ne gane. Da si tukaj škodo, ki jo je Mura samo med Hrastjem in Vučjo vesjo naredila, jasnejše pred oči postavimo, hočem z nekaterimi številkami na pomoč priti. Vzemimo, da Mura na rečenem mestu nije več kot 200 orjaških oralov poškodovala — v resnici jih je mnogo več — vrednost enega oralu postavimo na 100 gold., to vkupaj iznaša 20.000 gold.; ali zemlja razun svoje stanovitne vrednosti donaša še vsako leto posebne čiste dohodke; postavimo te po katastralni ceni na 16 gold. na leto od oralu, dobimo od 200 oralov, 3200 gold., pomnožimo ta čisti dohodek s 10 letmi, dobimo iznesek od 32.000 gold., ako ti zgubi na čistem dohodku še prištejemo zgorej omenjeno zgubo na stalni vrednosti zemljišča, dobimo potem celotno zgubo od 52.000 gl. ali je to mala škoda? Nadalje ne bo morebiti 14 dni preteklo, da tudi okrajna cesta v vodo padne (je že! Vredn.), ker se za odstranjenje te nevarnosti razun drogov kraj ceste ni nič storilo, čeravno se po ti cesti veliki in mali gospodje gor in dol vozijo. Tukaj drugega ne bo preostalo, kakor cesto drugam preložiti; ali zemljišča za to nije dolžan nihče zastonj dati, tudi nije nihče dolžan nove ceste zastonj delati. Iz tega sledi, da se bodo morali tukaj zopet tisoči izdati in

to samo za tega voljo, ker se je zanemarilo ob pravem času nevarnost z manjšimi stroški odpraviti. Zdaj pa nastane vprašanje, kdo je dolžan tukaj pomoči. Sami si nemoremo, tedaj pride na vrsto dežela in država. Ljubi moji, v deželno blagajnico plača letošnje leto samo ljutomerski okraj 11735 gld. 24 kr., vzemimo ta iznesek čez 10 let, ker smo poprej tudi davek plačevali, pride vkupaj 11,7350 gl., tukaj še gornjoradgonski okraj nije prištet. Kaj pa dobimo za to, skoraj nič. Vrženecem so se res že nekatere tisuče za reguliranje Mure iz deželne blagajnice izplačale, pa kaj je to proti iznesku, ki ga leto za leto v deželno blagajnico plačujemo. In zato, da je deželni odbor že nekatere tisuče Vrženecem izplačal, menijo nekteri, da naj bi prav zadovoljni bili, da bi nam teh drobtinic deželni odbor ne okratil. Jaz pa menim, da imamo sveto pravico tirjati, da se naši s krvavimi žulji pridelani denarji tudi na našo korist in hasen obrnejo. Ker pa se nihče ne gane, da bi nam tukaj na pomoč priteklo, zato povzdignimo mi svoj glas in tirjajmo vsi skupaj, kar nam gre.

Tudi resolucija, da se naj Mura od Radgone do ogerške meje na deželne stroške regulira, je bila soglasno sprejeta. (Konec pr.)

Gospodarske stvari.

Gospodarska dela meseca avgusta.

V hiši in dvoru. Žitno seme se mora priskrbeti, novo izmlačeno zrnje se mora večkrat premetati, lan in predivo sušiti, kokošina jajca se za zimo naj nabirajo in prilično hranijo.

V hlevih. Jagujeta se morajo striči. Živina se po otavni kositvi naj goni na pašo.

Na vrtu za zelenje. Seme zrelih zelišč se naj nabira; čebula se naj spravi, špinaca, zimski kel, zimski in poletni čebul se naj seje za pomladsko rabo; zelar, kel in repa se mora okopati, jagode se presajajo; metulji kapusniki se naj lovijo.

V sadovnjakih. Rani sad se naj nabira, pri mokrem vremenu se naj okolira na speče oko; okoliranje v tem mesecu je posebno koristno pri vseh sadovnih drevesih. Koščice za koščični sad se morajo taki posejati, ko se naberejo.

V vinogradih. Tretja kop, drugo vezanje, trte vodnike se naj otrgavajo, proti koncu meseca se vrhi trt lahko odtrgajo.

V hmeljnikih. Proti zadnjemu t. m. se začne hmelj pobirati in sušiti.

Na polju in senokošah. Žetva se nadaljuje, delja za seme se mora domu spraviti; lan in konoplje se naj popipljejo, mak se naj pobira. Za zimske setve se oranje začne, zimska ogršica, repa, strnišnica in druge trave za klajo se ta mesec morajo sejati; strnišča se morajo ali sprasiti ali se mora v nje posejati graborica, s katero se gnoji, ali repa strnišnica. Otava se koši; voda se naj napeljava na senokoše. Ta mesec je tudi koristno nove senokoše posejati, če je vreme deževno, če se kesnej posejejo, lahko zmrzne nova setva.

Pri ulujaku. Slabi panji se ali naj celo pokončajo, ali izženejo, ali pa k drugim pridenejo. Troti se začnejo pokončavati.

Pri ribnikih. Mladi krapci se naj v ribnike spustijo, v ribnike se ne smejo spuščati niti gosi niti race.

V logu. Celi log se mora na tanko pregledati in drevesa za sekanje zaznamovati. Proti koncu tega meseca se tudi lahko nabira brezovo seme. Ostro se mora paziti na ogenj, ker spodnje veje se že začnejo sušiti in se zato lahko vžgejo.

Lov. Začnejo se straljati mladi zajci, prepelice in jerebice.

Umni sadjorejec.

Drevju škodljive živali.

Najnevarnejše in sadnemu drevju zlo škodljive živali so:

Zajci.

Posebno v hudi zimi, in kadar je veliko snega, zajci mladike in gladko kožo po deblu mladih dreves objedó;

včasih pa tudi že bolj odraščenih dreves deblino skorjo ogledajo. Jablančke in mlade češplje najbolj ljubijo in jih tako objedo, da se celo posušijo, ker zajéja slina, pa tudi kozja, je strup drevju. Da se temu v okom pride; eni mlada drevesa v jeseni s trnjem ogradijo; drugi debela v slamo zavijejo, toda ne predebela, da drevo zraka ima, in slama moče ne pridrževa; najboljša pa je taka drevesa, in sploh drevje zavolj mrčesov večkrat, zlasti v jeseni z apnom pobeliti; ali pa z mastjo, posebno pasjo, jih pomazati.

Če je zajec katero drevo ogrizel, se mu najbrž rana do živega izreže in z drevesnim mazilom zamaže; da s časoma zaceli. Ni dobro okoli dreves deteljnega semena sejati, ki koreninam živeča jemlje, pa tudi zajce vabi, kateri deteljo jako ljubijo.

Miši.

To žival ne le vsejane peške ali sajene orehe rada pojé, temú tudi že odraščenim drevesom korenine zgrize, da ne morejo več rasti.

Past, s fosforom ali z bunkicami od vžigalnic (šibic) ostrupena meča od kruha, ali ostrupeni sir po luknjah nastavljen, miši umori; tudi zajce, brinjeve veje, truje, nekteri svetjejo, da pomaga.

Hrošči.

Kebri, katerih je brez števila mnogo plemen, so drevju jako škodljivi, ker mlado listje objedó in cvetje uničijo. — Največo škodo naredijo hrošči, ki vsako tretje leto iz zemlje pridejo. Prej so bili v zemlji beli črvi, debeli, pale dolgi, ki so ne le žitom in zeliščem, ampak tudi mladim drevesom korenine spodjedali, da so se morale posušiti; po travnikih ali senošetih je večkrat velikih leh viditi, kjer trava ne raste; zakaj ti požrešni črvi so travine koreninice spodjedli, da je vsa travnica osuhnila; po takih krajih se potem vrane zbirajo, ki črve iščejo in jih zobljejo. Skrbno je tedaj treba hrošče zjutraj zgodaj z drevja tresti in v posodo pobirati, jih popariti in za dober gnoj obrniti, ki tudi drevesom, če je strohnen, dobro tekne; ali pa se iz njih kolomaz žge na tak način, kakor si vedo naši ljudje smolo pripraviti ali narediti. — Hrošči najbolj hruške, češplje, orehe, pa tudi kavernike ali grozdje objedó. Tako objedeno drevo nima tisto in prihodnje leto sadja, če se celo ne posuši. V Ljubljani in Celovcu — menda tudi na Štajarskem bode se sklenilo — plačujejo tiste, ki gotovo mero hroščev naberejo. Največa hvala in čast pa je, če vse občine in vsak posestnik marljivo pokončuje ne le hrošče, tudi požrešne gosence uničuje „brez plačila“, saj vsak le sebi pomaga.

Dolgorivček.

So pa tudi še drugi, majhni, svitli nekoliko od zadaj voglati kebrčki z dolgim nosom, dolgorivčki, ki mladike pregrizujejo, da se posušijo in odpadejo. Kadar svojo zalego naredijo, kjer majhne jajčke znesejo in perje ali listje zasušijo, potem mladiko ali list čisto odgriznejo, da na tla pade; kar se obilno v spomladi meseca aprila in še več meseca maja na mladih jablanah, posebno pa na hruškah in trti vidi in najde. Na trti večkrat ne le perje, ampak tudi kavernike ali grozdice z mladikami vred uničijo. Iz te zalege pride kmalo črvič, ki od listja ali mladike živi, dokler iz nje v zemljo ne zleze, iz ktere drugo leto leteč kebrček na dan pride. On je malo večji, rumeno-zlate, svitle barve, ona pa nekoliko manjša in bolj zelene, svitle barve, ki nima tako dolgega nosa ali rivčeka, zato se zovejo dolgorivčki. Tudi te kebre je treba loviti in pomoriti. Na listu rad sedi, hitro pa se na tla vrže in skrije med travo ali v zemlji, če le količkaj list ganeš; vjemi ga tedaj hitro s prstmi, ko ga zagledaš, ga zdruzi in končaj; tudi vejice, mladike in zasukano listje poberi, na katerih je zalega in jih sožgi; jih preč metati, nič ne pomaga; jajčica zdruzi ali zalego sožgati je treba. Tako ravnaj tudi po vinogradu, kder še veliko več kvara narejajo, kar ti je znano.

Dopis.

Iz Makol. Pred kratkim sem bil neko nedeljo v gostilnici g. Tamburja in sem tamo čul neke prav važne stvari, ktere mislim, da so priobčenja vredne. Pogovarjali so se tamo cerkveni oskrbniki med seboj o nekib cerkvenih